

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ДЕПАРТАМЕНТУ МІЖНАРОДНОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (НЦБ ІНТЕРПОЛУ В УКРАЇНІ) ЩОДО БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ, НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИКІВ ТА ІНШИМИ МІЖНАРОДНИМИ ЗЛОЧИНАМИ

REGULATORY AND LEGAL PRINCIPLES OF INTERACTION BETWEEN LAW ENFORCEMENT BODIES AND THE DEPARTMENT OF INTERNATIONAL POLICE COOPERATION (NCB INTERPOL IN UKRAINE) REGARDING THE FIGHT AGAINST TERRORISM, ILLEGAL DRUG TRAFFICKING AND OTHER INTERNATIONAL WE ARE CRIMINALS

Стріяшко Г.М., к.ю.н., доцент,
методист вищої категорії відділу програм підвищення кваліфікації,
Інститут післядипломної освіти та підвищення кваліфікації
Державного податкового університету
ORCID ID: 0009-0002-1768-5889

Замрига А.В., к.е.н., д.ю.н., доцент,
професор кафедри
публічного та міжнародного права,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID ID: 0000-0001-8919-6633

Визначено, що сутність нормативно-правових засад взаємодії правоохоронних органів та Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва (НЦБ Інтерполу в Україні) щодо боротьби з тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими міжнародними злочинами полягає у створенні чіткої правової основи, яка регулює координацію діяльності національних правоохоронних органів та міжнародних партнерів для ефективного протидії транснаціональній злочинності.

Ці нормативно-правові засади включають: 1) визначення правового статусу НЦБ Інтерполу в Україні як центрального координаційного органу, який відповідає за взаємодію між українськими правоохоронними органами та Інтерполом. Це регламентує його компетенцію, завдання та повноваження у боротьбі з міжнародною злочинністю; 2) регулювання порядку обміну інформацією між правоохоронними органами України та Інтерполом, що дозволяє своєчасно виявляти, попереджати та розслідувати злочини міжнародного характеру, зокрема тероризм, незаконний обіг наркотиків, торгівлю людьми та інші тяжкі злочини; 3) процедури використання міжнародних інструментів Інтерполу, таких як «червоні повідомлення» (оголошення у міжнародній розшуку), запити на отримання доказів, координація міжнародних операцій, які забезпечують ефективне реагування на загрози міжнародної безпеки; 4) взаємодія з іншими міжнародними організаціями та структурами, такими як Європол, ООН та інші, що займаються протидією міжнародній злочинності. Це передбачає розробку спільних заходів, програм і операцій для підвищення ефективності боротьби з транснаціональними злочинами; 5) забезпечення відповідності національного законодавства міжнародним стандартам та угодам, що регулюють поліцейське співробітництво, для уникнення правових колізій і забезпечення ефективного виконання міжнародних зобов'язань України; 6) розробка і впровадження спеціалізованих програм підготовки та підвищення кваліфікації співробітників правоохоронних органів і НЦБ Інтерполу в Україні, з метою підвищення їхньої компетентності у сфері міжнародного поліцейського співробітництва.

Ключові слова: НЦБ Інтерпол, міжнародні акти, МОКП Інтерпол, кримінальна поліція, правове регулювання, співпраця правоохоронних органів та Інтерполу, співпраця щодо боротьби з тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими міжнародними злочинами, Департамент міжнародного поліцейського співробітництва.

It has been determined that the essence of the regulatory framework for cooperation between law enforcement agencies and the Department of International Police Cooperation (Interpol National Security Agency in Ukraine) in the fight against terrorism, illegal drug trafficking and other international crimes is to create a clear legal framework that regulates the coordination of the activities of national law enforcement agencies and international partners to effectively combat transnational crime.

These regulatory and legal principles include: 1) determination of the legal status of the National Security Council of Interpol in Ukraine as a central coordinating body responsible for interaction between Ukrainian law enforcement agencies and Interpol. This regulates its competence, tasks and powers in the fight against international crime; 2) regulation of the procedure for exchanging information between law enforcement agencies of Ukraine and Interpol, which allows timely detection, prevention and investigation of crimes of an international nature, in particular terrorism, illegal drug trafficking, human trafficking and other serious crimes; 3) procedures for the use of international Interpol tools, such as «red notices» (international wanted notices), requests for obtaining evidence, coordination of international operations, which ensure an effective response to threats to international security; 4) interaction with other international organizations and structures, such as Europol, the UN and others, engaged in combating international crime. This involves the development of joint measures, programs and operations to increase the effectiveness of the fight against transnational crimes; 5) ensuring compliance of national legislation with international standards and agreements regulating police cooperation in order to avoid legal conflicts and ensure effective fulfillment of Ukraine's international obligations; 6) development and implementation of specialized programs for training and improving the qualifications of employees of law enforcement agencies and the Interpol National Security Agency in Ukraine, with the aim of increasing their competence in the field of international police cooperation.

Key words: NCB Interpol, international acts, MOKP Interpol, criminal police, legal regulation, cooperation of law enforcement agencies and Interpol, cooperation in the fight against terrorism, illegal drug trafficking and other international crimes, Department of International Police Cooperation.

Постановка проблеми. Прийняття нормативно-правових актів, що відповідають міжнародним стандартам взаємодії правоохоронних органів України та ДМПС НП України є надзвичайно важливим для забезпечення ефективної боротьби з тероризмом, незаконним обігом нар-

котиків та іншими міжнародними злочинами. Відповідність національного законодавства міжнародним нормам та стандартам сприяє більш ефективній інтеграції України у світову систему безпеки. Це дозволяє застосовувати передові методи та підходи до протидії міжнародним

злочинам, підвищуючи результативність спільних операцій та ініціатив. Наявність чітких нормативно-правових актів, узгоджених з міжнародними вимогами, забезпечує швидкий і безперешкодний обмін інформацією між правоохоронними органами України та НЦБ Інтерполу. Це особливо важливо у випадках терористичних загроз або при виявленні злочинних угруповань, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків. Прийняття нормативних актів, які відповідають міжнародним стандартам, підвищує рівень довіри до України як надійного партнера у боротьбі з глобальними загрозами. Це сприяє зміцненню співпраці з іншими країнами та міжнародними організаціями, такими як Інтерпол, Європол та ООН.

В той же час, відсутність гармонізованого законодавства може призвести до правових колізій і суперечностей між національними та міжнародними правовими нормами, що ускладнює взаємодію між правоохоронними органами різних країн. Прийняття відповідних нормативно-правових актів дозволяє уникнути таких колізій і забезпечити узгодженість дій у боротьбі з міжнародною злочинністю.

Таким чином, прийняття нормативно-правових актів, що відповідають міжнародним стандартам, є необхідною умовою для ефективної боротьби з транснаціональною злочинністю та захисту національної безпеки, а також сприяє інтеграції України в глобальну систему правоохоронної взаємодії.

Стан дослідження. Питання правового забезпечення діяльності підрозділів НЦБ Інтерпол були предметом дослідження В.А. Бабич, О.М. Бандурка, Я.М. Бельсон, І.П. Блищенко, С.В.Бородін, В.М. Волженкіна, О.І. Виноградова, Л.Н. Галенська, В.П. Зімін, Г.В. Ігнатенко, І.І. Карпец, М.О. Корнієнко, В.Н. Кудрявцев, В.С. Кузьмичов, О.І. Леженіна, С.Г. Ляхов, В.В. Меркушин та ін.

Метою статті є розкриття нормативно-правових засад взаємодії правоохоронних органів та Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва (НЦБ Інтерполу в Україні) щодо боротьби з тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими міжнародними злочинами.

Виклад основного матеріалу. Фундаментальним міжнародним нормативно-правовим актом є *Статут Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол*, її цілями є: 1) забезпечувати та підтримувати найширшу взаємну допомогу між усіма органами кримінальної поліції в межах законодавства різних країн та в дусі Загальної декларації прав людини; 2) створювати та розвивати всі інституції, які можуть ефективно сприяти попередженню та припиненню загально-кримінальних злочинів. Будь-яка країна може уповноважити як Члена Організації будь-який офіційний поліцейський орган, функції якого відповідають основам діяльності Організації. Звернення про набуття членства подається Генеральному секретареві уповноваженим урядовим органом. Рішення про набуття членства ухвалюється Генеральною Асамблеєю більшістю у дві третини голосів [2].

Статтями 31-33 Статуту міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол визначено, що для досягнення своїх цілей Організація потребує постійного та активного співробітництва своїх Членів, які в рамках повноважень та згідно із законодавством їхніх країн мають робити все можливе для сумлінної участі в її діяльності. Для забезпечення зазначеного співробітництва кожна країна має визначити орган, який діятиме як Національне центральне бюро. Цей орган має забезпечувати взаємодію з: а) різними відомствами своєї країни; б) тими органами інших країн, які діють як Національні центральні бюро; в) Генеральним секретаріатом Організації. У випадку тих країн, у яких положення ст. 32 не можуть бути застосовані або не дозволяють здійснювати ефективне централізоване співробітництво, Генеральний секретаріат спільно з цими країнами визначає найбільш прийнятні альтернативні способи співробітництва [6].

Нормативна база діяльності Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України, який водночас є Національним центральним бюро Інтерполу в Україні, включає положення Статуту Інтерполу. Ці положення встановлюють основні принципи функціонування цього органу, визначають його правовий статус, напрямки роботи та взаємодію з міжнародною організацією Інтерпол. Згідно з Положенням про Департамент, основними завданнями цього підрозділу є проведення міжнародного поліцейського співробітництва з відповідними структурами інших країн та міжнародними організаціями у сферах, що входять до компетенції поліції і Інтерполу, а також представництво України та забезпечення виконання її міжнародних зобов'язань у рамках Інтерполу [5].

Директивою Європейського парламенту і ради (ЄС) 2019/1153 від 20 червня 2019 року згідно з конкретними компетенціями та завданнями Європейського агентства з питань співпраці правозастосовчих органів (Європолу), заснованого відповідно до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/794, що передбачені зазначеним Регламентом, Європол надає підтримку транскордонним розслідуванням державами-членами діяльності транснаціональних злочинних організацій із відмивання грошей. У цьому контексті Європол повинен повідомляти державам-членам будь-яку інформацію та про будь-які зв'язки між кримінальними злочинами, що стосуються таких держав-членів. Відповідно до згаданого вище Регламенту національні підрозділи Європолу є органами зв'язку між Європолем та органами держав-членів, що відповідають за розслідування кримінальних злочинів. Щоб надати Європолу інформацію, необхідну для виконання його завдань, кожна держава-член повинна дозволити своєму ПФР відповідати на запити про надання фінансової інформації та результатів фінансового аналізу, подані Європолем через національний підрозділ Європолу такої держави-члена або, у відповідних випадках, шляхом прямого контакту. Держави-члени також повинні передбачити право своїх національних підрозділів Європолу та, у відповідних випадках, своїх призначених компетентних органів відповідати на запити Європолу про надання інформації про банківські рахунки. Запити Європолу повинні бути належним чином обґрунтовані. Такі запити здійснюються у кожному конкретному випадку в межах обов'язків Європолу та для виконання його завдань. Операційна незалежність та автономія ПФР не повинні бути поставлені під загрозу, а рішення про надання запитуваної інформації чи результатів аналізу повинні ухвалювати ПФР. Задля забезпечення оперативної та ефективної співпраці ПФР повинні своєчасно відповідати на запити Європолу. Відповідно до Регламенту (ЄС) 2016/794 Європол повинен продовжувати свою поточну практику надання зворотного зв'язку державам-членам щодо використання інформації або результатів аналізу, наданих відповідно до цієї Директиви [4].

Згідно Директиви Європейського парламенту і ради (ЄС) 2019/1153 від 20 червня 2019 року про встановлення правил, що сприяють використанню фінансової та іншої інформації для запобігання окремим кримінальним злочинам, їх виявлення, розслідування або кримінального переслідування, та про скасування Рішення Ради 2000/642/ЮВС визначено напрямки взаємодії національних підрозділів Європолу з Європолем. Так, кожна держава-член повинна забезпечити, щоб її компетентні органи мали право відповідати – через національний підрозділ Європолу або, якщо це дозволено державою-членом, шляхом прямих контактів із Європолем – на належним чином обґрунтовані запити Європолу, що стосуються інформації про банківські рахунки, в кожному конкретному випадку, в межах своїх повноважень і для виконання своїх завдань. У таких випадках застосовують статтю 7(6) і (7) Регламенту (ЄС) 2016/794; кожна держава-член повинна забез-

печити, щоб її ПФР мали право відповідати – через національний підрозділ Європолу або, якщо це дозволено такою державою-членом, шляхом прямих контактів між ПФР та Європолом – на належним чином обґрунтовані запити Європолу. Такі запити повинні стосуватися фінансової інформації та результатів фінансового аналізу і здійснюватися в кожному конкретному випадку в межах функціональних обов'язків Європолу і для виконання його завдань. Держави-члени повинні гарантувати надання належного пояснення у разі невиконання запиту [4].

Державною антикорупційною програмою на 2023-2025 роки визначено потенціал для посилення міжнародного співробітництва Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів та обміну інформацією, зокрема у межах діяльності Європолу щодо: 1) формування та ведення Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні; 2) здійснення співробітництва з органами іноземних держав, до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку та управління активами, іншими компетентними органами іноземних держав, відповідними міжнародними організаціями; 3) участь у забезпеченні представництва прав та інтересів України у закордонних юрисдикційних органах у справах, пов'язаних з поверненням в Україну активів, одержаних від корупційних та інших кримінальних правопорушень [1].

Згідно плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю здійснюється шляхом забезпечення дієвого співробітництва з Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом, Агентством ЄС із співробітництва у сфері правоохоронної діяльності (Європол) та іншими міжнародними партнерами на двосторонній та багатосторонній основі відповідно до національного законодавства і міжнародних договорів [2].

Стратегією інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року визначено, що від ефективності управління державним кордоном України залежать безпека держави, розвиток її економіки та людський потенціал. Розроблення ефективної системи управління державним кордоном сприятиме транскордонному співробітництву, збільшенню доходів державного та місцевих бюджетів, туризму та спрощенню інших форм законного

руху осіб, послуг і товарів. Водночас державний кордон України повинен бути надійно захищений від усіх видів незаконної діяльності, що загрожує національній безпеці, стабільності та розвитку держави. Одним з критично важливих напрямків є саме забезпечення ефективної протидії організованій злочинності на державному кордоні України правоохоронними та митними органами – підвищення спроможності правоохоронних органів, а саме: продовження активізації міжнародного співробітництва з правоохоронними органами та організаціями Інтерпол, Європол, Євроюстом [3].

Таким чином, взаємодія правоохоронних органів України з Національним центральним бюро Інтерполу (НЦБ Інтерполу) є важливим елементом боротьби з тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими міжнародними злочинами. Однак ефективність такої співпраці часто обмежується низкою проблем нормативно-правового та організаційного характеру.

По-перше, чинна нормативно-правова база не завжди враховує сучасні виклики у сфері міжнародної безпеки, що створює правові прогалини у взаємодії НЦБ Інтерполу з національними правоохоронними органами. Це призводить до затримок у прийнятті рішень, недостатньої координації та обміну інформацією між задіяними сторонами.

По-друге, відсутність чітких регламентів та узгоджених процедур ускладнює співпрацю НЦБ Інтерполу з іншими правоохоронними структурами щодо оперативного реагування на загрози тероризму та незаконного обігу наркотиків. Низький рівень автоматизації та інтеграції інформаційних систем обмежує можливості своєчасного обміну даними, що критично важливо для боротьби з міжнародною злочинністю.

По-третє, наявність правових колізій та недосконалості у правовому регулюванні деяких аспектів міжнародного поліцейського співробітництва ускладнює ефективне використання інструментів Інтерполу, таких як «червоні повідомлення» (міжнародний розшук) та координація міжнародних операцій.

Отже, виникає необхідність у вдосконаленні нормативно-правової бази та організаційної структури взаємодії НЦБ Інтерполу з правоохоронними органами України. Це включає оновлення законодавчих актів, розробку чітких протоколів співпраці, а також поліпшення технічних можливостей для ефективного обміну інформацією та координації дій у боротьбі з міжнародними злочинами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10 листопада 2015 року № 772-VIII. *Відомості Верховної Ради*, 2016. № 1. Ст.2.
2. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю: затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 850-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2022-%D1%80#Text>
3. Стратегією інтегрованого управління кордонами на період до 2025: схвалено Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 687-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Директива Європейського парламенту і ради (ЄС) 2019/1153 від 20 червня 2019 року про встановлення правил, що сприяють використанню фінансової та іншої інформації для запобігання окремим кримінальним злочинам, їх виявлення, розслідування або кримінального переслідування, та про скасування Рішення Ради 2000/642/ЮВС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_029-19#Text
5. Чорний С.В. Міжнародні акти, які розповсюджуються на організацію діяльність підрозділів НЦБ Інтерпол. *Наукові записки. Серія: Право. ЦДПУ ім. В. Винниченка*. 2022. Вип. 12. С. 138–142. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2022-12-138-142>
6. Статут міжнародної організації кримінальної поліції – ІНТЕРПОЛ: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142#Text